

Republika Srbija
VRHOVNI KASACIONI SUD
Rev2 1285/10
19.05.2011. godina
Beograd

Vrhovni kasacioni sud, u veću sastavljenom od sudija Snežane Andrejević, predsednika veća, Jelene Borovac i Mirjane Đerasimović, članova veća, u parnici tužioca M.Š. iz K, koga zastupa D.J, advokat iz K, protiv tuženog „Z. a.“ AD K, koga zastupa J.P, advokat iz K, radi naknade štete, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Kragujevcu Gž. 1777/09 od 15.9.2009. godine, u sednici održanoj dana 19.5.2011. godine, doneo je

R E Š E N J E

UKIDAJU SE presuda Okružnog suda u Kragujevcu Gž. 1777/09 od 15.9.2009. godine u stavu I tačka 1. i u stavu II izreke i presuda Opštinskog suda u Kragujevcu P. 931/07 od 14.5.2009. godine u delu stava 1. izreke u pogledu iznosa naknade nematerijalne štete za fizičke bolove 675.000,00 dinara, za strah 675.000,00 dinara, za duševne bolove zbog naruženosti 315.000,00 dinara i za duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti 1.440.000,00 dinara, sa zakonskom zateznom kamatom na ove iznose od 14.5.2009. godine do isplate i u stavu 2. izreke za troškove parničnog postupka i u ovim delovima predmet ustupa Osnovnom sudu u Kragujevcu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Opštinskog suda u Kragujevcu P. 931/07 od 14.5.2009. godine: 1) obavezan je tuženi da tužiocu isplati na ime naknade nematerijalne štete koju je pretrpeo 22.6.2004. godine za vreme obavljanja redovnog posla kod tuženog iznos od 750.000,00 dinara za fizičke bolove, 750.000,00 dinara za strah, za umanjenje životne aktivnosti 1.600.000,00 dinara i za naruženost 350.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od 14.5.2009. godine, do isplate; 2) obavezan je tuženi da tužiocu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 543.100,00 dinara.

Presudom Okružnog suda u Kragujevcu Gž. 1777/09 od 15.9.2009. godine pod I preinačena je navedena prvostepena presuda tako da glasi: 1) delimično se usvaja tužbeni zahtev pa se obavezuje tuženi da tužiocu na ime naknade nematerijalne štete isplati za pretrpljene fizičke bolove iznos od 675.000,00 dinara, za pretrpljeni strah iznos od 675.000,00 dinara, za naruženost iznos od 315.000,00 dinara i za umanjenje životne aktivnosti 1.440.000,00 dinara, sve sa zakonskom zateznom kamatom od 14.5.2009. godine do isplate; 2) odbijen je kao neosnovan veći deo tužbenog zahteva do dosuđenog zbog pretrpljenih fizičkih bolova za iznos od još 75.000,00 dinara, zbog pretrpljenog straha za iznos od još 75.000,00 dinara, zbog naruženosti za iznos od još 35.000,00 dinara i zbog umanjenja životne aktivnosti za iznos od 160.000,00 dinara. Stavom II izreke ove drugostepene presude odlučeno je da odluka o troškovima postupka ostaje neizmenjena.

Protiv ove drugostepene presude u usvajajućem delu tuženi je blagovremeno izjavio reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Tužilac je dostavio odgovor na reviziju tuženog i predložio odbijanje revizije kao neosnovane.

Vrhovni kasacioni sud je ispitao navedenu drugostepenu presudu u pobijanom delu u smislu odredaba člana 399. Zakona o parničnom postupku - ZPP („Službeni glasnik RS“, br. 125/04), koje se primenjuju na osnovu odredaba člana 55. stav 2. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, br. 111/09), obzirom da je revizija protiv navedene drugostepene presude izjavljena pre 29.12.2009. godine i utvrdio da je revizija tuženog osnovana.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju tužilac (rođen 1950. godine) bio je u radnom odnosu kod tuženog na neodređeno vreme počev od 1969. godine. Poslove metalobrusača obavljao je kod tuženog po ugovoru o radu, koji je sa tuženim zaključio 1.4.2003. godine. Dana 22.6.2004. godine je oko 7,40 časova, prilikom obavljanja redovnih poslova kod tuženog pretrpeo infarkt. Po oceni nižestepenih sudova prevashodni uzrok zdravstvenih tegoba tužioca je psihofizička opterećenost na poslu i stres, da se tuženi prilikom organizacije poslova nije pridržavao Pravilnika o načinu i postupku procene rizika na radnom mestu i u radnoj okolini, budući da je tužilac bio raspoređen na radno mesto „specijalista 2“ u PC „mehanička obrada“, ali je zbog smanjenog broja radnika obavljao poslove više radnih mesta i to pod stresom i psihofizičkim opterećenjem da li će kvalitetno i u roku koji mu je poslodavac odredio obaviti poslove da mu u suprotnom poslodavac ne bi otkazao ugovor o radu. Pritom, kod tužioca je postojao faktor rizika za nastanak pomenutih tegoba zbog lako povišenih vrednosti holesterola u krvi i krvnog pritiska, koje tegobe su mogle, ali nisu morale dovesti do oboljenja srca i krvnih sudova. Zbog preležana dva infarkta (prvog 22.6.2004. godine i drugog 11.6.2005. godine), tužilac je trpeo fizički bol jakog intenziteta šest sati, a posle drugog infarkta još osam sati, dok je naredna dva dana trpeo bolove srednjeg intenziteta u trajanju od po pet do deset minuta a životna aktivnost mu je umanjena za 80%. Tužilac je

srednjeg intenziteta u trajanju od po pet do deset minuta, a životna aktivnost mu je smanjena za 80%. Tužilac je pretrpeo strah jakog intenziteta u trajanju od šest sati posle prvog infarkta i osam sati posle drugog. Tužiocu su, zbog zaostalih posledica povređivanja, uskraćene i životne radosti, kao što su fizičke aktivnosti i intiman život, što je imalo za posledicu i pojavu depresivnog raspoloženja koje će kod njega trajati doživotno.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su zaključili da su oba srčana udara koje je pretrpeo tužilac u direktnoj posledičnoj vezi sa psihofizičkim naporima kojima je bio izložen na poslu, ali da je na njihov nastanak uticao i faktor rizika koji je postojao kod tužioca, odnosno lako povišeni holesterol u krvi tužioca, kao i povišen krvni pritisak i da je doprinos ovih faktora nastanku štete 10%, obzirom da su oni mogli, ali nisu morali da uzrokuju oboljenje srca i koronarnih krvnih sudova i izazovu srčani udar, zbog čega tužilac ima pravo u smislu člana 192. ZOO na srazmerno smanjenu naknadu ove štete za 10%.

Revizijom tuženog se osnovano ukazuje da su razlozi nižestepeni sudova o bitnim činjenicama nejasni i protivurečni, da pobijana presuda ne sadrži razloge o svim bitnim činjenicama od kojih zavisi odluka o osnovanosti zahteva tužioca u pogledu osnova odgovornosti tuženog i iznosa tužbenog zahteva tužioca za naknadu štete i da je zbog pogrešne primene materijalnog prava činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno.

Naime, prema odredbama člana 96. Zakona o radu („Službeni glasnik RS“, br. 70/01, 73/01), koji je važio u vreme štetnog događaja od 22.6.2004. godine, ako zaposleni pretrpi povredu ili štetu na radu ili u vezi sa radom poslodavac je dužan da mu nadoknadi štetu u skladu sa zakonom i opštim aktom.

Zaposleni je, prema odredbama člana 64. navedenog Zakona imao pravo na bezbednost i zaštitu zdravlja na radu, u skladu sa zakonom. Poslodavac je bio dužan da organizuje rad kojim se obezbeđuje zaštita života i zdravlja zaposlenih, u skladu sa posebnim zakonom i drugim propisima. Osim toga, prema članu 65. stav 1. ovog Zakona, zaposleni nije mogao da radi prekovremeno, odnosno noću, ako bi po nalazu nadležnog organa za ocenu zdravstvene sposobnosti u smislu propisa o zdravstvenom osiguranju takav rad mogao da pogorša njegovo zdravstveno stanje. Zaposleni sa zdravstvenim smetnjama utvrđenim od strane nadležnog zdravstvenog organa u skladu sa zakonom nije mogao da obavlja poslove koji bi izazvali pogoršanje njegovog zdravstvenog stanja ili posledice opasne po okolinu.

Odgovornost poslodavca prema odredbama člana 96. navedenog Zakona o radu može biti posledica povrede na radu, odnosno profesionalne bolesti zaposlenog ili povreda prava zaposlenog. Pod povredom na radu podrazumeva se povreda koja je uzročno vezana za obavljanje poslova i zadataka povređenog radnika, a pod profesionalnom bolešću, podrazumeva se bolest prouzrokovana dužim neposrednim uticajem procesa i uslova rada koje je radnik obavljao pod uslovom da je obuhvaćena listom profesionalnih bolesti. Šta se smatra povredom na radu i profesionalnom bolešću određuju propisi o penzijskom i invalidskom osiguranju, a ostvarivanje ovih prava iz zdravstvenog, penzijskog i invalidskog osiguranja ne isključuje pravo zaposlenog da zahteva naknadu štete koja nije pokrivena pravima iz osiguranja jer je bez obzira na njihovu komplementarnost ostvaruju po posebnim zakonskim režimima.

Odgovornost poslodavca za naknadu štete zaposlenog zbog povrede na radu i profesionalne bolesti zavisi od osnova i uslova odgovornosti. Osnov odgovornosti je krivica poslodavca za štetnu radnju ili propuštanje preduzimanja radnje, rizik od opasne stvari čiji je imalac poslodavac ili rizik od obavljanja opasne delatnosti kojom se poslodavac bavi.

Krivica se, po oceni Vrhovnog kasacionog suda, iskazuje kao pravni standard određen odnosom između očekivanog i konkretnog ponašanja. Očekivano ponašanje određeno je kao savesno vršenje poslova i zadataka i uzdržavanje od postupaka kojima se drugom može prouzrokovati šteta. Ona se pretpostavlja, a pošto se radi o oborivoj pretpostavci poslodavac može dokazivati da je šteta nastala bez njegove krivice.

Ako je šteta višestruko uzrokovana u nizu uzajamnih zbivanja, uzročno je ono što je adekvatno početnom uzroku, odnosno ono što po redovnom toku stvari sledi iz prvobitne posledice, ono što je tipično za štetu. Radnje koje preduzimaju drugi subjekti ili uzroci štete koje poslodavac ne može kontrolisati, po oceni revizijskog suda, prekidaju ovu uzročnost prema poslodavcu, bez obzira što oštećenom mogu biti priznate kao povrede na radu po posebnim propisima penzijskog i invalidskog osiguranja.

Oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila ima pravo na srazmerno smanjenu naknadu štete (član 192. ZOO).

Imajući u vidu sve navedene okolnosti, po oceni Vrhovnog kasacionog suda, za sada se ne može prihvatiti zaključak nižestepeni sudova o odgovornosti tuženog zbog povrede prava tužioca kao zaposlenog, budući da ova obaveza poslodavca mora biti posledica povrede određenog prava zaposlenog iz radnog odnosa, zbog šikane, diskriminacije, uznemiravanja, nekog drugog uznemiravajućeg postupka ili zloupotrebe prava od strane poslodavca, što je uzrokovalo ozbiljno ugrožavanje zdravlja tužioca i srčani udar koji je pretrpeo.

Organizacione promene i rešavanje tehnološkog viška kao zakonsko pravo poslodavca ne može se smatrati protivpravnom radnjom bez obzira što izaziva poremećaj psihičke i emocionalne ravnoteže zaposlenog i zbog ovih radnji poslodavac ne odgovara po pravilima o deliktnoj odgovornosti, ali opšta zdravstvena sposobnost kompromitovana faktorima rizika koji su tipični za određene vidove štete može biti dodatno ugrožena prekomernim opterećenjem zaposlenog, suprotno odredbama člana 64. i 65. stav 1. navedenog Zakona o radu, pa su nižestepeni sudovi propustili da ocene koliko je obim poslova i količina poslova koje je pre srčanog udara obavljao tužilac doprinela nastanku štete koje je tužilac pretrpeo, budući da se radno angažovanje u redovnom radnom vremenu i prekovremeni rad u zakonskim okvirima, po pravilu, ne mogu smatrati tipičnim uzrokom srčanog udara, odnosno koronarnog oboljenja, da li je tuženom bilo poznato opšte zdravstveno stanje tužioca, te

da li je obzirom na te okolnosti poveravanje povećanog obima poslova tužiocu, suprotno navedenim propisima, moglo dovesti do pogoršanja njegovog zdravstvenog stanja.

Iz iznetih razloga, Vrhovni kasacioni sud je na osnovu odredaba člana 406. stav 1. i 407. stav 2. ZPP ukinuo obe nižestepene presude u pobijanom delu i na osnovu odredaba člana 22. stav 3. Zakona o uređenju sudova i člana 3. stav 1. Zakona o sedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava predmet ustupio Osnovnom sudu u Kragujevcu na ponovno suđenje.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će otkloniti rečene nedostatke i doneti zakonitu i pravilnu odluku.

Predsednik veća - sudija

Snežana Andrejević, s.r.